

Kamieniołom skał paleozoicznych w Dzikowcu

Lokalizacja:

województwo dolnośląskie
powiat kłodzki
gmina Nowa Ruda
miejscowość Dzikowiec

Rejon geograficzny:

Sudety z Przedgórzem Sudeckim
Sudety Środkowe
Góry Bardzkie

Jednostka geologiczna:

Sudety Środkowe
struktura bardzka
seria autochtoniczna
formacja Wapnicy

1 W północno-zachodniej części Gór Bardzkich na zachodnim zboczu góry Wapnica zwanej też Wapienną (579,6 m n.p.m.), na południowy wschód od wsi Dzikowiec, znajduje się nieczynny kamieniołom. Odstaniają się w nim górnodewońskie i dolnokarbońskie skały, które powstały 380 do 325 milionów lat temu.

Kamieniołom założony w XVIII wieku ma dzisiaj około 500 metrów długości i 150 metrów szerokości. Odstaniają się w nim ciekawy profil geologiczny skał, które były i są przedmiotem badań od ponad dwustu lat. Jest to ponad 60 metrowy profil osadów węglanowych powstałych w środowisku morskim (tzw. formacja z Wapnicy).

2 Najstarsze utwory odstaniają się w centralnej części kamieniołomu, w jego zachodniej ścianie. Jest to brekcja wapienno-gabrowa, złożona z różnej wielkości bloków gabrowych (do 1 m średnicy) otoczonych wapieniem organodetrytycznym. W wapieniach tych występują zwapniałe plechy krasnorostów, zielenic, sinic, a także otwornice i ramienionogi oraz źle zachowane fragmenty kolonii koralowców.

Ku południowi znikają bloki gabra i w kamieniołomie odstaniają się wyłącznie osady wapienne tzw. wapienia podstawowego. Jest to 15 - metrowej miąższości kompleks skalny widoczny dobrze w zachodniej ścianie w południowej części kamieniołomu. Zbudowany jest z szarego biosparytowego wapienia zawierającego fragmenty gabr, granitoidów i serpentynitów oraz bioklasty koralowców i krynoidów (fragmentów łodyg liliowców), a także glony i stromatoporoidy.

3 W centralnej części kamieniołomu na ścianie wschodniej odstaniają się wapień główny, którego miąższość ocenia się tu na około 40 m. W wapieniu tym spotykamy jak poprzednio: glony, szczątki krynoidów, małżoraczki, drobne ramienionogi, ślimaki, otwornice oraz koralowce. Występująca tu fauna konodontowa pozwala udokumentować wiek tych osadów na środkowy faunen (dewon). Tak bogata fauna pozwala przypuszczać, że wapienie te były deponowane w płytkowodnych warunkach strefy nerytycznej.

W najbardziej na północ wysuniętej części kamieniołomu, we wschodniej jego ścianie, odstaniają się najmłodsze osady węglanowe: wapień klymeniowy i gattenndorfiowy. Ten pierwszy to szary lub różowy wapień o miąższości 2-3 metrów, który deponowany był w warunkach morskich strefy pelagicznej. W wapieniu tym spotykamy górnodewońskie goniatyty. Na nim zalega szary wapień określany jako gattenndorfiowy, który jak wynika z badań biostratygraficznych reprezentuje już osady karbonu. Między innymi z tego powodu profil osadów w kamieniołomie na Wapnicy jest tak interesujący, ponieważ jest to jeden z nielicznych europejskich profili z zachowaną ciągłością sedymentacyjną na granicy dewonu i karbonu.

Kamieniołom w Dzikowcu na Wapnicy słynie z bogactwa skamieniałości - glonów, stromatoporoidów, otwornic, konodontów, goniatytów. Możemy tu też znaleźć szczątki krynoidów, małżoraczki, ramienionogi, rzadziej ślimaki czy trylobity.

Na terenie kamieniołomu, w jego południowej części znajduje się strzelnica, która jest częściowo ogrodzona. W soboty od godzin rannych do popołudniowych mają tu miejsce spotkania Koła Łowieckiego Knieja. Wówczas wstęp do tego kamieniołomu jest niemożliwy. Teren kamieniołomu jest niezagospodarowany poza kilkoma stolikami z miejscami do siedzenia. W części północnej kamieniołomu, do której prowadzi asfaltowa droga od strony Dzikowca, jest niewielki parking na kilka samochodów.

W pobliskiej wsi Dzikowiec, której początki sięgają XIV wieku znajduje się szereg cennych zabytków: XVII-wieczny kościół, wybudowany na miejscu wcześniejszej świątyni gotyckiej, XVII-wieczny zespół dworski, 2 kapliczki z XIX w. W wieku XVII w pobliżu wsi powstały kopalnie węgla kamiennego.

Wśród poszukiwaczy skarbów chodzą słuchy o ukryciu w kamieniołomie w Wapnicy złota depozytowego banków wrocławskich, jak również zasypianiu magazynu

broni i wyposażenia „Wehrwolfu”. Wśród tej broni miał się znajdować najnowocześniejszy – jak na owe czasy – model pistoletu maszynowego Schmeisser. Dlatego też kamieniołom koło Dzikowca, a szczególnie dawna sztolnia mieszcząca się w jego południowej części, jest często odwiedzana przez poszukiwaczy skarbów.

Paleozoic rocks in the Wapnica Mt. quarry in Dzikowiec

In the northwestern part of the Bardo Mts., in the western slope of the Wapnica Mt. (known also as the Wapienna Mt., 579.6 meters a.s.l.), south from Dzikowiec village the abandoned quarry can be visited in which Upper Devonian and Lower Carboniferous rocks are exposed (380-326 Ma).

The quarry was developed in the XVIIIth century. Recently, the pit is about 500 meters long and about 150 meters wide. The exposed succession has been subjected to geological and paleontological studies since over 200 years. It includes 60-meters-thick sequence of Fammenian and Lowermost Turnaisian marine carbonates belonging to the Wapnica Formation.

The oldest strata crop out in the central part of the pit, in its western scarp. This is a breccia composed of gabbro blocks (up to 1 meter across) embedded within organodetrital limestone. The limestone contain abundant filaments

of red, blue and green algae with foraminifers, brachiopods and poorly preserved corals (*Scruttonia*).

In the eastern scarp of the central part the main limestone sequence appears, about 40 meters thick. It contains algae, crinoids, ostracods, small brachiopods, gastropods, foraminifers and corals. The conodonts enabled to determine the Middle Fammenian age of the limestone. Abundant fossils allow to suggest the shallow-marine, neritic depositional environment.

In the northern corner of the quarry, in the eastern scarp, the youngest members appear: the Clymenia and the Gattendorfia limestones. The former is pink or grey rock, about 2-3 meters thick, deposited in a pelagic zone. It contains Late Fammenian (Upper Devonian) goniatites. The younger, Gattendorfia Limestone represents the Early Tournaisian (Carboniferous) deposition, as revealed by biostratigraphic studies. This is the intriguing feature of the Wapnica succession as it is one of a few exposures in Europe where the continuous deposition at the Devonian/Carboniferous boundary can be observed.

The Wapnica quarry is famous among geologists for the abundance of fossils: algae, stromatopores, foraminifers, conodonts, goniatites as well as crinoids, ostracods, brachiopods and more rare gastropods and trilobites. It is a common stop for conference trips and field training ground for students.

Wybrane pozycje literatury: 34, 41, 77, 78, 91, 116, 169, 263, 282, 314, 342, 367, 441, 442

Autorzy karty stanowiska dokumentacyjnego i fotografii:
J. Haydukiewicz, J. Muszer (2005)